

Назаров Володимир Ігорович
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – старший викладач кафедри
кримінального процесу ФПФОДР, к.ю.н. Гаркуша А.Г.*

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У КОНТЕКСТІ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

У статті 1 Конституції Україна проголошується правовою державою, і як будь-яка правова держава, Україна гарантує захист прав і законних інтересів людини і громадянина в суді шляхом здійснення правосуддя. Зобов'язання держави забезпечувати право кожної людини на доступ до ефективних і справедливих послуг у сфері правосуддя закріплені як основоположні принципи у Конституції України, національному законодавстві та її міжнародних зобов'язаннях, у тому числі міжнародних договорах, стороною яких є Україна.

Утвердження та забезпечення прав і свобод людини – це головний обов'язок кожної держави, закріплений на конституційному рівні. Так само Конституція України гарантує судовий захист прав і свобод людини і громадянина. У Конституції зазначено, що кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод нормативно закріплює, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або - тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, - коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

Стаття 6 містить також положення про те що Кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше право захищати себе особисто чи використовувати юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або - за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника - одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя.

Право людини на справедливий суд, гарантоване статтею 6 Конвенції, – це фундаментальне право; і без його гарантій не може йтися про правову державу. Таке право повинно бути не примарним, декларативним, а ефективним, тобто дієво застосовуватися на практиці.

Однак, нажаль, практика Європейського суду з прав людини свідчить про порушення гарантованих на найвищому конституційному рівні прав людини. Так, у справі «Чопенко проти України» за заявою № 17735/06 заявник стверджував, зокрема, що кримінальне провадження щодо нього було несправедливим у зв'язку з порушенням його прав на захист та особисту участь у розгляді його справи судом апеляційної інстанції. Заявник скаржився, що йому не було забезпечено правову допомогу під час допитів на початкових етапах розслідування, і що його було несправедливо позбавлено можливості брати участь у розгляді справи судом касаційної інстанції. Він посилався на пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції, у відповідних частинах. За цих підстав суд одногосно постановив, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у поєднанні з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю доступу до захисника на початку розслідування. А також вказує на порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у поєднанні з підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з відсутністю у заявника можливості брати участь у засіданні суду касаційної інстанції.

Таким чином, правосуддя немислиме без справедливості, а кримінальний процес є тією сферою, де сподівання справедливості є особливо великим. Від кримінального процесуального права очікується гарантування справедливого кримінального провадження, що матиме наслідком ухвалення справедливого судового рішення.

1. Конституція України Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Справа «Чопенко проти України» (Заява № 17735/06) Європейський суд з прав людини, Міжнародні суди; Рішення, Справа, Заява від 15.01.2015 . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a59